

TRADIȚII

Conviețuirea mai multor etnii a făcut ca obiceiurile locului să devină asemănătoare. Astăzi se pasterează puține obiceiuri din trecut. De remarcat este jocul în centrul satului la Suatu și Aruncuța în ziua de Paști, fără însă ca oamenii să îmbrace costumele populare. Obiceiurile de iarnă sunt însă bine conservate. În ajunul Crăciunului, copiii porneau la colindat și primeau colăcei copti în cuptoare țărănești, nuci și mere. Spre seară puneau tinerii iar mai târziu cei căsătoriți. Aceștia colindau la fereastră și apoi încă două-trei colinde în casa gazdei care-l serveau cu plăcinte, prăjituri și vin. Se mergea cu Steaua și Irozii (un grup de cinci persoane reprezentând cibanul, trei cai și pe Irod). Specific satului Suatu, este colindul "Tri păcurăși pe muncă" cu evidența inspirației din balada populară Miorita:

“Tri păcurăși pe muncă
Hai Ierul Doamne
Numai unu-l străinel
Hai Ierul Doamne
Ca și luna de inel
Hai Ierul Doamne
Tăt pe el l-au tat manta
Hai Ierul Doamne
Să le-ntoarne oaile
Hai Ierul Doamne
Când oile le-ntrună
Hai Ierul Doamne
Lui marea lege-l făcea
Hai Ierul Doamne
Ori să-l puște ori să-l taie
Hai Ierul Doamne
Pe mine nu mă-npuscați
Hai Ierul Doamne
Numai capul mi-l luați
Hai Ierul Doamne
Pe mine pământ nu puneți
Hai Ierul Doamne
Numa sfânt gluguta me
Hai Ierul Doamne
Și fluierul la cure
Hai Ierul Doamne
Vântul când a trăgăna
Hai Ierul Doamne
Fluierașul m-a cânta
Hai Ierul Doamne
Oai, oai, oai, mândre balai
Hai Ierul Doamne
Mandru mi-l cânta ape vai
Hai Ierul Doamne
Oai, oai, oai, mândre cornice
Hai Ierul Doamne
Mândru mi-l cânta pă sace
Hai Ierul Doamne

De Anul Nou se merge încă cu Plugușorul. Se practică "Strigatul în deal", obicei prin care era ironizate persoanele mândre sau lenese. Era un dialog al feciorilor de pe un deal pe altul. În noaptea Anului Nou tinerii își cautau alesul prin obiceiul ascunde sub farfurii diverse obiecte (piaptăn, cărbune oglindă, etc.) ce puteau simboliza calitățile sau defectele celui urșit, obicei numit vergelat. Tot atunci se făcea și calendarul de ceapă pentru a cunoaște vremea în noul an. Pentru alungarea răului se juca Țurca (persoana acoperită de cuverturi și masca de capră din lemn).

De bobotează credincioșii iasă și astăzi la fântâna pentru sfințirea apei.

Între Bobotează și postul Paștelui, în perioada numită "câșlegi" începeau șezătorile. Acestea aveau loc seara după ora optsprezece și țineau uneori până la două dimineața. În fiecare uliță era o casă unde se țineau acestea. Unele șezători erau tineri, altele pentru cei căsătoriți. La circa două ore după ce ajunegau fetele se duceau și feciorii. Fetele torceaua lână și cânepă iar feciorii decorau cu briceagul capetele fuselor și ale furcilor de tors sau puneau firul tors pe rășhitor. În câșlegi se hotărau nunțile. Tinerii se distrau spunând glume, cântând și jucând. Feciorii îmbrăcau pe cineva în mascuraș (mască urâtă) care invită fetele la joc.

Când gazda făcea claca la tors se serveau placinte, porumb fiert, țuica sarmale. Claca se mai făcea la seceratul grâului sau la depănușatul porumbului în serile de toamnă

În luna mai avea loc împreunatul oilor, obicei păstrat și astăzi. Ciobanul strângea pe uliță oile sătenilor, iar a doua zi se mergea la stână cu caruțele împodobite. Se mulgeau oile, iar pentru a spori laptele se udau între ei cu apă, după care mâncau merindele aduse de acasă.

Vara, după seceriș, în satul Aruncuta există obiceiul udării cununii. Urma treieratul pe arie cu batoza.

Încheierea unei etape de munci agricole era o ocazie de a petrece cu joc susținut de muzicanții țigani. În duminicile din afara postului (la ortodocși) și de sărbători se făcea joc în centrul satului. Românii aveau joc separat de maghiari, dar era foarte obișnuit ca tinerii să treacă de la un joc la altul. Participau și copii și bătrânii. Fetele nu aveau voie să înnopteze, dar feciorii se întorceau târziu cântând sau fluierând. Erau îmbrăcați în costumul popular. Portul românesc bărbătesc cuprindea:

- clop sau sapca de miel cu bentița tricoloră, mușcată roșie sau create;
- cămașă albă din pânză țesută în casa și cusută cu mărgelile la guler și pumnișori cu motivele reprezentând ghinda și frunza create
- laibăr negru de pănură țesută în casa și dată la pîua și cusut cu fir de mătase neagră;
- pantaloni albi din lână sau cânepă;
- cizme negre lungi cu motive în partea superioară a tureacului sau pantofi

Femeile purtau:

- năframă neagră cusută manual cu flori bej-maroni

- cămașă de cânepă cusută la pumnișori și mânecă cu motive floale și cu sticulași (pliuri dese pe piept)
- două perechi de poale cu cipcă;
- zădii negre cu ciucuri, cusute cu mătase neagră sau colorată
- cizme negre cusute cu fir colorat în partea superioară a tureacului

Costumul popular bărbătesc maghiar cuprinde:

- clop negru cu mușcată roșie sau create
- cămașă albă cu mânecă bufantă;
- vestă neagră;
- pantaloni negrii de panură;
- cizmele negre cu tureac tare.
- cizme negre cu tureac întărit și roșii în partea superioară

Femeile aveau:

- năframă cu dantelă neagră pe margine și cusută cu flori verzi și roșii;
- cămașa albă cu mânecă bufantă, îngustă la încheietura și terminate cu dantelă în volănaș;
- vestă neagră scurtă și strânsă pe talie, cusută cu motive florare (lalea, trandafir) cu fir colorat (roșu, verde)
- două perechi de opoale (strâmte și largi) acoperite de o rochie largă din brău, roșie cu trandafiri albi sau neagră cu mătase;
- șort negru sau roșu pliat;

Portul țigănesc este foarte colorat la femei ce poartă fuste lungi, largi și crețe, cămașa și năframa și negru la bărbați.

În satul Suatu cântă tariful lui Nati din Suatu, iar Aruncuta venea tariful condus de Sandor.

Jocurile specifice românilor din comuna sunt: "de-a lungul", "hartag", "barbuncul" (fecioreasca). Specifice maghiarilor sunt jocurile: "sapte pași" (het lepes), "ciardaș" (csardas), "dansul berzei" (golya tanc), "dans maghiar" (magyar tanc), "dans țigănesc" (cigany tanc)

Momentele importante în viața satului au fost nunta, botezul și înmormântarea. La nuntă participau rudele și prietenii. Românii aveau "Suratelecul". Joi, înaintea nuntii, la casa miresei, tinerii făceau joc și se pregătea steagul de nuntă decorat cu panglici colorate. Sâmbătă sau duminică era nuntă. Mireasa îmbrăcată în alb stătea în carul tras de 4-6 perechi de boi ce-l purtau zestrea: lada cu haine, ornamentată bogat, pernele și cuverturiile. Se practica descântul cu găina la nănaș. În casele cu fete de măritat se făceau paturi cu 12 perne (9 mari și 3 mici) cele mai mari așezate câte 3 de-a lungul patului.

Botezul pruncului se făcea la biserică și era urmat de o masă în familie.

La înmormântări se creau versuri cu rimă ce ilustrau viața celui decedat. Un astfel de creator popular este domnul Crisan Teofil, născut în 1927. Un grup de femei cântau moartește (boceau). La romi există obiceiul că sicriul să fie transportat până la cimitir pe mâini, într-un pas mărunț. Alaiul este însoțit de muzicanți ce cântă cantece de jale, atât pe drum cât și la cimitir.

